Tekst: Irene Teunissen Beeld: Ronald Tilleman (tenzij anders aangegeven)

Prinses Máxima Centrum: geen kinderachtig gebouw

(Beeld Peter de R

Op 5 juni 2018 is het Prinses Máxima Centrum in Utrecht officieel geopend. In dit centrum voor kinderoncologie wordt expertise op het gebied van zorg en research op het allerhoogste niveau gebundeld. LIAG architecten en bouwadviseurs uit Den Haag heeft het gebouw ontworpen.

Met een oppervlak van ruim 45.000 vierkante meter is het Europa's grootste kinderoncologisch centrum. Het uiteindelijke doel van het Prinses Máxima Centrum is ieder kind met kanker te genezen en bij te dragen aan een optimale kwaliteit van leven. De vormgeving van het pand moet daaraan bijdragen. De architectuur is opvallend, speels, maar vóór alles functioneel. Via een kleurrijke transparante brug is het kinderoncologiecentrum verbonden met het Wilhelmina Kinderziekenhuis (WKZ), waardoor beide centra gemakkelijk gebruik kunnen maken van elkaars faciliteiten, zoals het kinderoperatiekamercomplex, de kinderintensive care en Radiologie.
Het bijzondere ontwerp is afkomstig van LIAG architecten en bouwadviseurs. Het moest een gebouw worden waar behandeling en onderzoek samenkomen. Daarom is in het ene deel van het pand het researchcenter gevestigd. Omdat dit langs de A28 ligt, dient het tevens als akoestische bufferzone voor het behandelcentrum dat erachter is gesitueerd. De zorg is hier ondergebracht in drie gespecialiseerde units, waar de hele behandeling van de kinderen (dagbehandeling, polikliniek en kliniek) plaatsvindt. Elke unit is geordend rond de aard van de kanker, waardoor kind en ouders altijd te maken hebben met dezelfde unit.

Ontwikkelingsgericht

Centraal in het ontwerp stond het zoveel mogelijk beperken van stress bij ouders en kind. Thomas Bögl, architect/partner bij LIAG: "Het moest een prettig gebouw worden, een kindvriendelijke omgeving, zonder kinderachtig te zijn. Een gebouw dat optimisme uitstraalt en waarin je kinderen ook een stuk beleving wilt meegeven. Daarom lagen ontwikkelingsgerichte zorg en healing environment ten grondslag aan ons ontwerp. De ontwikkeling van het kind moet gewoon doorgaan, ook al is het ziek. Een ziek kind wil ook sociale contacten kunnen onderhouden, spelen, gamen en onderwijs volgen. In dit centrum staan het kind en de ontwikkeling dan ook centraal en wordt de behandeling geïntegreerd."

Omdat hier veel aandacht voor het kind en de ouders is, bevat het ontwerp een nieuw en uniek concept in de vorm van 87 ouder-kind kamers van circa 42 m². Twee aaneengesloten vertrekken, één voor het kind en één voor de ouders, van elkaar gescheiden door een schuifdeur. Zo wordt een huiselijke sfeer met toch voldoende privacy gecreëerd. Iedere kamer

heeft een aparte voordeur, sanitaire voorzieningen en toegang tot een eigen buitenruimte. Verder beschikt het gebouw over veel leeftijdsgebonden voorzieningen, zodat de sociaal-emotionele ontwikkeling optimaal gestimuleerd kan worden. Bovendien zijn er kamers waar als gezin samen gekookt en gegeten kan worden en ruimten waar kinderen kunnen spelen of lessen kunnen volgen.

Healing environment

Om het genezingsproces en het welbevinden te ondersteunen, is ook aan healing environment veel aandacht besteed. Daarom heeft het pand een goede oriëntatie, met overal uitzicht naar buiten, veel daglicht en een prettige akoestiek. Ook de algehele opzet en structuur dragen daaraan bij, evenals een rustgevende omgeving die natuurlijke processen zoals het dag- en nachtritme, de beleving van de seizoenen en het weer ondersteunt. "Daarbij moesten we bijvoorbeeld rekening houden met zintuigen die geprikkeld kunnen worden", aldus Bögl. "Als je bijvoorbeeld chemotherapie ondergaat, kun je van bepaalde geuren zoals kookluchtjes al misselijk worden. Uiteindelijk vinden mensen het gebouw warm, veilig en geborgen aanvoelen." ›

Interieurstoffen met een hoog comfort

Het hele ziekenhuis moet comfortabel aanvoelen. Ook de stoffering draagt daaraan bij. Artimo Textiles uit Roosendaal heeft aan het Prinses Máxima Centrum alle overgordijnen en vitrages geleverd, evenals de kussens, bedspreien en bedseparaties. Opmerkelijk was de zeer korte tijd waarin alles gerealiseerd moest worden.

Directeur/eigenaar Ivo Sieben vertelt dat deze grote order in drie maanden tijd geleverd moest worden. "Inclusief de proefopstellingen, en dat is heel snel. Dit is mede gelukt dankzij de fantastische medewerking van onze opdrachtgever, het Prinses Máxima Centrum. Daarvoor hebben we veelvuldig overleg met het ziekenhuis en de interieurarchitect gehad over materialen en kleuren." Dit heeft geresulteerd in het laten fabriceren van overgordijnen, vitrages, bedspreien en kussens voor de beddenkamers, separatiegordijnen voor de onderzoekkamers en inbetweens voor onderzoekkamers en kantoren. Sieben: "Al het materiaal is afkomstig uit onze fabrikanten in Nederland en Duitsland. Omdat de interieurarchitect voor de bedseparaties en -spreien een kleurig streepjespatroon op een witte ondergrond had ontworpen, hebben wij de stoffen hiervoor speciaal laten maken. Het leuke daarvan is dat dezelfde kleuren terugkomen in de gevel van het centrum. De stoffen voor de vitrages en overgordijnen zijn standaard uni's uitvoerd in een taupekleur."

Stoffen die in de zorgsector toegepast worden, moeten aan bepaalde eisen voldoen, aldus Sieben. "Ze moeten niet alleen permanent vlamvertragend, maar ook anti-microbieel zijn. Omdat het hier kwetsbare mensen betreft, mogen bacteriën zich niet op het materiaal hechten. Verder moeten ze goed wasbaar, kreukvrij en kleurecht zijn. Omdat 80 procent van onze klanten uit de zorg komt, weten wij precies hoe het werkt."

Indeling gebouw

Het researchgebouw bestaat uit vier lagen, met daaronder een splitlevel parkeergarage. Het zorggebouw omvat vijf lagen, waarvan de topverdieping de techniekruimtes bevat. In het complex zijn vier binnentuinen en één 'leveranciersbinnenhof' ingericht. Daarbij is een natuurlijk verloop tussen binnen en buiten gecreëerd. Zo is al bij het binnengaan via de hoofdentree op de begane grond een weiland te zien. In de entreehal valt ook de spectaculaire trap meteen op door de meanderende vorm en de materialisatie waarbij veel hout toegepast is, evenals rvs voor de leuningen. Op deze laag bevinden zich onder meer het restaurant, facilitaire ruimten, Radiologie en therapieruimten. Op de eerste verdieping zijn de vergadercentra, administratie en ontwikkelingsgerichte vertrekken voor de kinderen gehuisvest. Op de tweede en derde etages liggen de ouder-kind kamers, dagbehandeling, polikliniek, behandel- en spreekkamers en speelruimten voor de kinderen. Op de tweede bevindt zich ook de kleurrijke 160 m lange en 3 m brede verbindingsbrug naar het WKZ. Halverwege verbreedt deze zich tot 6 m, waarna er weer een versmalling optreedt. "De brug bestaat uit een stalen constructie met een vliesgevel van gekleurd glas. Daardoor ontstaat een ritme en lijkt de route minder lang", vertelt de architect. "Om de loopafstanden voor de verpleging daadwerkelijk te beperken, zijn op de afdelingen per drie kamers nisjes gecreëerd met een werkplek. Tevens zijn er nisjes voor kinderen en voor het parkeren van karren. Op de bovenste laag van het researchgebouw bevindt zich een oncotheek, een cleanroom waar specifieke geneesmiddelen worden bereid. Het mooie is dat kinderen bijna overal mogen komen, want naast de uiterst functionele opzet bevat het gebouw tevens een 'ontdekkingsroute' voor kinderen. Ze kunnen zelfs bij het researchcentrum door verlaagde ramen naar binnen kijken."

Gevel

Het speelse is ook duidelijk zichtbaar aan de gevel waarin glas en aluminium elkaar afwisselen. Aan de buitenzijde zorgen witte verticale lijnen met aan de zijkant verschillende kleuren steeds voor een andere beleving. Door recht voor de gevel te staan, is deze wit van kleur, door er aan de zijkant tegenaan te kijken wordt deze heel kleurrijk. Bovendien staan de gevelelementen niet op één lijn naast elkaar maar verspringen ze enigszins. Dit maakt het gebouw ondanks de grote schaal niet massief of overweldigend en daardoor goed passend voor kinderen.

Tot slot

De architect is trots op het werk van zijn team. "Het is een mooi gebouw geworden, dat aansluit bij de doelgroep en de functie. Met het ontwerpen van dit bouwwerk hopen we een heel klein beetje te kunnen bijdragen aan het welbevinden van deze zieke kinderen." ●